

Dr. YALÇIN TOSUN

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Hukuk Fakültesi

Öğretim Üyesi

**SİNEMA ESERLERİ
VE
ESER SAHİBİNİN HAKLARI**



İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xix
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm SİNEMA ESERİ TANIMI VE UNSURLARI

§ 1. Eser ve Özellikle Sinema Eserinin Tarihsel Gelişimi.....	5
I. Eser Sahibine Hukuki Koruma Verilmediği Dönem	5
II. Fikri Hukuk Alanında Yasal Düzenlemelerin Gelişimi	7
III. Türk Hukuku Açısından Durum	10
IV. Sinemanın Doğuşu ve Gelişimi.....	12
§ 2. Sinematografik Yaratımı Oluşturan Unsurlar	16
I. Genel Olarak	16
II. Filmin Unsurları	17
A. Yapısal Unsurlar	17
1. Senaryo ve Diyalog	17
2. Yönetim	19
3. Özgün Müzik.....	20
4. İcracı Sanatçılar: Oyuncular.....	21
5. Yapım	23
B. Teknik Unsurlar	24
§ 3. Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Eser Olarak Koruma Şartları	26
I. Genel Olarak	26

II.	Eser Sayılabilmenin Temel Şartları	27
A.	Fikrin Sabitlenmesi Gereği.....	27
B.	Öze İlişkin İnceleme: Hususiyet	30
1.	Genel Olarak.....	30
2.	Salt Fikirlere Koruma Sağlanmaması	30
3.	Hususiyet Kavramının İncelenmesi.....	35
a.	Türk Hukukunda.....	35
b.	Fransız Hukukunda	37
c.	İsviçre ve Alman Hukuklarında	39
d.	Amerikan ve İngiliz Hukuklarında	40
e.	Değişmekte Olan Bir Kavram Olarak Hususiyet	41
§ 4.	Türk Hukukunda Sinema Eseri Kavramı.....	42
I.	Tarihi Gelişim	42
A.	5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Öncesi Durum.....	42
B.	2001 Tarihli ve 4630 Sayılı Kanun Öncesi Durum	44
II.	Yürürlükteki Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa Göre Sinema Eseri Tanımı ve Koruma Şartları	47
A.	Sinema Eseri Tanımı	47
1.	4630 sayılı Kanunla Getirilen Değişiklik.....	47
2.	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Madde 5 ile <i>Numerus Clausus</i> İlkesi İlişkisi	52
3.	İşleme Eser - Sinema Eseri İlişkisi.....	54
a.	Genel Olarak	54
b.	İlim ve Edebiyat Eserleri Temel Alınarak Oluşturulmuş Sinema Eserleri.....	57
c.	Müzik Eserleri Temel Alınarak Oluşturulmuş Sinema Eserleri.....	63
B.	Sinema Eseri Olarak Koruma Şartları.....	65
1.	Kanunun Sinema Eseri Tanımından Kaynaklanan Şartlar	66
a.	Tespit Edilmiş Olmak.....	66
b.	Hareketli Görüntüler Dizisine Sahip Olarak Gösterilmeye Elverişli Olmak	68
2.	Özel Olarak Sinema Eseri İçin Aranacak Hususiyet Şartı	71
a.	Birden Çok Kişi Tarafından Meydana Getirilme ve Hususiyet İlişkisi.....	72
b.	Hususiyetin Aranacağı Alanlar	76

	c. Filmin Konusunun ve Niteliğinin Etkisi.....	79
	3. Sinema Eserinin Senaryo ve Yönetiminin Olması Şartı.....	83
III.	Özel Kanunlardaki Sinema Eseri Tanımları.....	87
	A. Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanununa Göre Sinema Eseri.....	87
	B. Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanunun Sinema Eserine Yaklaşımı	90
§ 5.	Uluslararası Sözleşmeler ve Karşılaştırmalı Hukukta Sinema Eseri Kavramı.....	92
I.	Uluslararası Sözleşmeler.....	92
	A. Edebiyat ve Sanat Eserlerine İlişkin Bern Sözleşmesi.....	92
	B. Evrensel Fikri Haklar Sözleşmesi - UCC.....	96
	C. WIPO Fikir ve Sanat Eserleri Sözleşmesi ve WIPO İcracılar ve Fonogram Yapımcıları Sözleşmesi	97
	D. Sahte Mal Ticareti Dâhil Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Sözleşmesi - TRIPS.....	99
	E. İcracı Sanatçıların, Fonogram Yapımcılarının ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi	102
II.	Avrupa Topluluğu Hukuku	103
	A. Genel Olarak	103
	B. Avrupa Topluluğu Düzenlemelerine Göre Sinema Eseri.....	104
	1. Fikri Mülkiyet Alanında Bazı Eser Sahibi Hakları ve Bağlantılı Haklarla İlgili Ödünç ve Kiralama Haklarına İlişkin 2006/115 Sayılı, 12 Aralık 2006 Tarihli AT Yönergesi	104
	2. Uydu Tarafından Radyo-Televizyon Yayınına ve Kablo Tarafından İletilmeye Uygulanabilir Eser Sahibi Haklarının ve Eser Sahibine Bağlantılı Hakların Düzenlenmesine İlişkin 93/83 Sayılı, 27 Eylül 1993 Tarihli AT Yönergesi	108
	3. Eser Sahibi Haklarının ve Bazı Bağlantılı Hakların Koruma Sürelerinin Uyumlaştırılmasına İlişkin 2006/116 Sayılı, 12 Aralık 2006 Tarihli AT Yönergesi	109
	4. Bilgi Toplumunda Eser Sahibi Haklarının ve Bağlantılı Hakların Bazı Hususlarının	

	Uyumlaştırılmasına İlişkin 2001/29 Sayılı, 22 Mayıs 2001 Tarihli AT Yönergesi.....	111
5.	Fikrî Mülkiyet Haklarının Uygulanmasına İlişkin 2004/48 Sayılı, 29 Nisan 2004 Tarihli AT Yönergesi	112
III.	Fransız Hukuku	113
	A. 1985 Değişikliği Öncesi Durum	113
	B. Bir Görsel İşitsel Eser Olarak Sinema Eseri	116
IV.	Amerikan Hukuku	118
	A. 1976 Tarihli Copyright Act Öncesi Düzenlemeye Göre Sinema Eseri.....	118
	B. 1976 Tarihli Copyright Act'e Göre Sinema Eseri....	120
V.	İngiliz Hukuku.....	122
	A. Genel Olarak	122
	B. 1988 Tarihli Değişiklik Sonrası Durum	123

İkinci Bölüm

SİNEMA ESERİ NİTELİĞİ

TARTIŞMALI YARATIMLAR

§ 6.	Sorunun Ortaya Konulması	127
	I. Genel Olarak	127
	II. Karşılaştırmalı Hukuktaki Alternatif Yaklaşımlar	130
	A. Bir Üst Kavram Olarak Görsel İşitsel Eser	130
	B. Fransız Hukukuna Göre Görsel İşitsel Eser	131
	C. Amerikan Hukukuna Göre Görsel İşitsel Eser	134
	III. Türk Hukukundaki Durum.....	136
	A. Görsel İşitsel Eser Tipinin Mevcut Olmaması	138
	B. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Madde 5'te Sayılan Sinema Eseri Türleri	140
	1. Geleneksel Anlamda Sinema Filmleri.....	141
	2. Bediî, İlmî, Öğretici veya Teknik Mahiyette Olan veya Günlük Olayları Tespit Eden Filmler	144
§ 7.	Hukuki Niteliği Tartışmalı Televizyon Yaratımları	147
	I. Televizyon Yaratımlarının Korunması.....	147
	A. Yayın Olarak Koruma	147
	B. Eser Olarak ve Özellikle Sinema Eseri Olarak Koruma	150
	1. Televizyon Programlarının Fikir ve Sanat Eserleri Hukukuyla İlişkisi	150

2. Canlı Yayınlanmanın Sinema Eseri Olarak Korunmaya Etkisi	152
II. Televizyon İçin Yapılmış Filmler ve Dizi Filmler	156
A. Genel Olarak	156
B. Sinema Eseri Tanımından Kaynaklanan Şartlar Açısından	159
C. Hususiyet ile Senaryo ve Yönetime Sahip Olma Şartları Açısından.....	161
III. Belgesel Filmler	165
A. Sinema Eseri Tanımından Kaynaklanan Şartlar Açısından	165
B. Hususiyet ile Senaryo ve Yönetime Sahip Olma Şartları Açısından.....	166
IV. Formata Dayalı Televizyon Programları	172
A. Format Kavramı	172
B. Format - Senaryo İlişkisi.....	178
C. Formatlara Sağlanacak Hukuki Koruma	180
1. Fransız Hukukunda Format Koruması	180
2. Amerikan ve İngiliz Hukuklarında Format Koruması	184
3. Türk Hukukunda Format Koruması	187
D. Yarışma Programları.....	193
V. Açık Oturum, Röportaj ve Haber Programları	198
VI. Müzik Videoları - (Videoklipler)	203
A. Müzik Videoları - Sinema Eseri İlişkisi.....	204
B. Müzik Videoları - İşleme Eser İlişkisi	208
VII. Reklamlar	212
A. Genel Olarak	212
B. Sinema Eseri Tanımından Kaynaklanan Şartlar Açısından	214
C. Hususiyet ile Senaryo ve Yönetime Sahip Olma Şartları Açısından.....	215
VIII. Futbol Müsabakalarını Konu Alan Yayınlar	217
A. Fransız Hukukundaki Durum	218
B. Türk Hukukundaki Durum	220
1. Futbol Müsabakalarını Konu Alan Yayınlar Hakkındaki Yargı Kararları.....	221
2. Sinema Eseri Olarak Korunma Şartları Açısından İnceleme	224
3. Televizyon Kuruluşlarının Komşu Hakları Açısından İnceleme	226

§ 8. Mültimedya Eserler	228
I. Tanım	228
II. Hukuki Nitelik	231
A. Fransız Hukuku Açısından Durum	231
1. Genel Olarak	231
2. Bilgisayar Oyunları ve CD Romların Durumu ..	233
B. Türk Hukuku Açısından Durum	239
1. Genel Olarak	239
2. Sinema Eseri Olarak Korunma Şartları Açısından	241

Üçüncü Bölüm
SİNEMA ESERİ SAHİPLİĞİ VE ESER
SAHİBİNİN HAKLARI

§ 9. Sinema Eseri Sahibinin Belirlenmesi.....	245
I. Türk Hukukunda Sinema Eseri Sahipliği	246
A. 1995 Değişikliği Öncesi Yasal Durum	246
B. 1995 Değişikliği Sonrası Yasal Durum	249
C. 2001 Değişikliği Sonrası Yasal Durum.....	249
D. Sinema Eseri Sahipliğinin Değişmesinin Sonuçları.....	252
1. Koruma Sürelerinin Durumu	253
2. Tüzel Kişinin Sinema Eseri Sahibi Olamaması.....	260
E. Sinema Eseri Sahipliğine İlişkin Bazı İhtilâflar	266
II. Karşılaştırmalı Hukukta Sinema Eseri Sahipliği	268
A. Avrupa Topluluğu Hukukundaki Durum	268
B. Fransız Hukukundaki Durum	270
1. Genel Olarak	270
2. Fransız Hukukunda Görsel İşitsel Eser Sahipliği Hususunda Çıkan İhtilâflar	276
a. Senaryo ve Diyalog Yazarlığından Doğan İhtilâflar	277
b. Yönetmenlikten Doğan İhtilâflar.....	280
c. Yapımcılıktan Doğan İhtilâflar.....	284
d. Diğer Katkı Sahiplerinden Doğan İhtilâflar	286
C. <i>Copyright</i> Hukuk Sistemindeki Durum	288
1. Amerikan Hukuku	288

a.	<i>Work Made For Hire</i> - Eser Sahipliği İlişkisi.....	289
b.	<i>Work Made For Hire</i> Kapsamında Düzenlenmeyen Eserlerde Eser Sahipliği....	292
c.	Amerikan Hukukunda Görsel İşitsel Eser Sahipliği Hususunda Çıkan İhtilâflar	294
aa.	Senaryo Yazarlığından Doğan İhtilâflar .	295
bb.	Yönetmen ve Yapımcıların Eser Sahipliđinden Doğan İhtilâflar	297
cc.	Diğer Katkı Sahiplerinden Doğan İhtilâflar	298
2.	İngiliz Hukuku	300
III.	Sinema Eseri Üzerinde Eser Sahiplerinin Oluşturdukları Birlik	302
A.	Karşılaştırmalı Hukuk Açısından	303
1.	Fransız Hukukundaki Durum	303
2.	Amerikan ve İngiliz Hukuklarındaki Durum	305
B.	Türk Hukuku Açısından	308
1.	FSEK 9. ve 10. Maddelerinin İncelenmesi	308
2.	Sinema Eserleri Hangi Grupta Deđerlendirilecektir?	311
§ 10.	Sinema Eseri Sahibinin Hakları	315
I.	Sinema Eseri Sahibinin Manevi Hakları	315
A.	Manevi Hak Kavramı ve Tipleri	315
1.	Genel Olarak.....	315
2.	Türk Hukukunda	316
a.	Umuma Arz Hakkı	317
b.	Eser Sahibi Olarak Belirtilme Hakkı.....	320
c.	Eser Bütünlüğünü Koruma Hakkı	322
d.	Eserin Aslına Ulaşma Hakkı	327
3.	Avrupa Topluluğu Hukuku ve Uluslararası Sözleşmeler Açısından.....	328
4.	Fransız Hukukunda	329
a.	Genel Olarak	329
b.	Fransız Hukukunda Görsel İşitsel Eserler Üzerindeki Manevi Haklarla İlgili İhtilâflar..	332
5.	Amerikan Hukukunda.....	339
a.	Genel Olarak	339
b.	Amerikan Hukukunda Görsel İşitsel Eserler Üzerindeki Manevi Haklarla İlgili İhtilâflar	341

6. İngiliz Hukukunda	344
B. Manevi Hakların Kullanımlarının Devri.....	346
1. Genel Olarak	347
2. Mirasçılar ve Diğer İlgili Kişiler Açısından	348
II. Sinema Eseri Sahibinin Mali Hakları	351
A. Mali Hak Kavramı ve Tipleri.....	351
1. İşleme Hakkı	353
a. Uluslararası Sözleşmeler ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından	354
b. Türk Hukuku Açısından	356
2. Çoğaltma Hakkı	360
a. Uluslararası Sözleşmeler ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından	361
b. Türk Hukuku Açısından	365
3. Yayma Hakkı	367
a. Uluslararası Sözleşmeler ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından	367
b. Türk Hukuku Açısından	372
4. Temsil Hakkı	379
a. Uluslararası Sözleşmeler ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından	379
b. Türk Hukuku Açısından	382
5. İşaret, Ses ve / veya Görüntü Nakline Yarayan Araçlarla Umuma İletim Hakkı	384
a. Uluslararası Sözleşmeler ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından	385
b. Türk Hukuku Açısından	389
B. Mali Hakların ve Kullanımlarının Devri.....	393
1. Genel Olarak.....	393
2. Sinema Eserleri Açısından Mali Hakların ya da Kullanımlarının Devri	395
a. Mali Hakların Mirasçılara İntikali.....	397
b. Sinema Eseri Sahiplerinin Haklarını Kullanmaya Kanunen Yetkili Kılınan Kişiler..	398
SONUÇ	403
KAYNAKÇA.....	411